

Ředitel KEZ o. p. s. Ing. Milan Berka

Historie a současnost společnosti KEZ o. p. s.

Ing. MILAN BERKA, ředitel, KEZ o. p. s.

KEZ®

KONTROLA
EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Nejdříve trochu historie o ekologickém zemědělství v Evropě a v České republice

Počátek vzniku ekologického zemědělství ve střední a západní Evropě je zaznamenán v období po první světové válce. V této době se tento způsob hospodaření nazýval *přírodní zemědělství*. Přírodní zemědělství bylo prvním organizovaným systémem hospodaření podle zásad reformy života s určitým návratem k přírodě. Tento způsob se následně rozvíjel a byl pojmenován jako *organicko-biologické zemědělství*. Šlo o snahu zachovat tradiční selský způsob života v industrializovaném světě. Nejvíce byl rozšířen v německy hovořících zemích a ve Skandinávii. K tomuto způsobu hospodaření se i dnes hlásí největší německé svazy ekologických podnikatelů, např. Bioland a Naturland aj. V anglicky mluvících zemích byl tento řád nazván *organické zemědělství*. Byla to určitá reakce na rozvoj chemické a technické inten-

zifikace zemědělské produkce. V 50. a 60. letech minulého století navázal na tento způsob hospodaření další ekologický zemědělský systém – *biologické zemědělství*, který navázal na již uplatňovaný biologicko-dynamický systém. V této době se začalo více diskutovat o problematice kvality potravin, vlivu jednostranného hnojení pouze některými prvky. Tento způsob hospodaření se stal agrárně-politickou alternativou k chemické a technické industrializaci zemědělství. V 70. letech bylo založeno světové sdružení ekologických příznivců IFOAM, které sídlilo v Německu a které mělo velký vliv na oficiální uznání ekologického zemědělství v Evropě. V roce 1991 byla přijata první zákonná úprava pro ekologické zemědělství – nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 o ekologickém zemědělství a k němu se vztahujícím označování zemědělských produktů a potravin. Kromě pravidel pro pěstování rostlin, chov hospodářských zvířat a zpracování zemědělské produkce obsahovalo toto nařízení i kapitolu *Kontrolní systém*, v níž byly popsány minimální kontrolní požadavky ve vztahu k plnění ustanovení tohoto nařízení ze strany ekologických podnikatelů.

V České republice se hnutí kolem ekologického zemědělství (EZ) začalo vytvářet od poloviny 80. let. První dvě farmy v Jeseníkách a jedna v Bílých Karpatech zahájily přechod na EZ v roce 1989. V letech 1990–1991 vzniklo pět svazů ekologických zemědělců, které vypracovaly vlastní pravidla a směrnice a zajišťovaly pro své členy kontrolu a certifikaci. Svazové směrnice, které byly většinou jednotlivými svazy vytvořeny podle zahraničních modelů, platily přibližně do roku 1992. V průběhu doby ale bylo jasné, že je třeba vytvořit jednotné směrnice pro kontrolu, certifikaci a označování produkce. Svazy se společně s MZe ČR dohodly na jednotných pravidlech a od roku 1993 byl zaveden *Metodický pokyn pro ekologické zemědělství* jako jednotná směrnice EZ v ČR. V souvislosti s tímto Metodickým pokynem byl rovněž ustanoven *Certifikační výbor*, *Technická komise* a zřízen jednotný kontrolní systém a označování produkce logem BIO. Během následujících let došlo ke sloučení některých svazů a v současné době působí v ČR jen PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců se sídlem v Šumperku a LIBERA, sdružení alternativně hospodařících zemědělců, se sídlem v Praze. Od roku 1990 se začaly vyplácet první finanční podpory ekologickým zemědělcům, které byly bez náhrady zrušeny v roce 1992. Znovu byly zavedeny až v roce 1998. Od tohoto roku dochází k nárůstu počtu podniků i výměry zemědělské půdy v systému ekologického zemědělství. Tento trend, s menšími či většími nárůsty, trvá do dneška.

Od 1. 4. 1999 pověřilo Ministerstvo zemědělství ČR kontrolou ekologických podnikatelů v celém rozsahu obecně prospěšnou společností KEZ, když před tímto datem se kontrolou ekologického zemědělství zabývalo přímo Ministerstvo zemědělství ČR. Důležitým úkolem KEZ bylo v té době přizpůsobení se legislativě Evropské unie a akreditace činnosti kontrolní organizace, která kontroluje a certifikuje produkty a výrobky. V roce 1999 se začal připravovat zákon o EZ, který by respektoval nařízení Rady (EHS) 2092/91 (v této době platný legislativní předpis pro ekologické zemědělství) tak, aby standardy ekologického zemědělství ČR byly v souladu s předpisy EU. Tohoto cíle bylo dosaženo a Česká republika, a její kontrolní orgán KEZ o. p. s., byla 14. března 2000 zařazena nařízením Komise č. 548/2000 na tzv. „Seznam třetích zemí“ pro nezpracované a zpracované zemědělské výrobky z rostlinných surovin. V následujícím roce bylo docíleno i uznání EU pro hospodářská zvířata a nezpracované a zpracované živočišné produkty z ekologického zemědělství. To umožnilo vývoz českých bioproduktů do zemí Evropské unie, a zvýšila se tak i mezinárodní prestiž českého ekologického zemědělství. Výrazným posunem bylo v roce 2000 přijetí zákona o ekologickém zemědělství č. 242/2000 Sb., s platností od 1. 1. 2001, kdy došlo k plné harmonizaci českých standardů ekologického zemědělství s předpisy Evropské unie. Zákon upravoval podmínky hospodaření v ekologickém zemědělství a k němu se vztahující osvědčování a označování bioproduktů, biopotravin a ostatního bioproduktu (ekologická krmiva, ekologický rozmnožovací materiál). Byla zde uvedena povinnost používat při označování balených bioproduktů, biopotravin a ostatního bioproduktu český grafický znak (*biozebra*) a kód kontrolní organizace.

Co je to vlastně ekologické zemědělství

Řada definic, které různým způsobem popisují pojem *ekologické zemědělství*, se shoduje v tom, že se jedná vždy o proces založený na šetrném přístupu k přírodě, krajině a půdě, respektuje přírodní systémy a cykly, je založen na ohleduplném a etickém zacházení se zvířaty a na zákazu používání syntetických hnojiv, přípravků na ochranu rostlin a GMO. Jednoduše řečeno, ekologické zemědělství představuje zemědělský systém, který se snaží spotřebitelům poskytovat čerstvé, chutné a autentické potraviny, a přitom respektovat přirozené přírodní cykly.

Podmínky hospodaření v ekologickém zemědělství upravuje legislativa pro ekologické zemědělství, konkrétně nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Vždy je nutné vycházet ze skutečnosti, že ekologické zemědělství je extenzivní zemědělství. Nejdůležitější úlohu má půda, péče o ni a způsob pěstování plodin. Půda slouží k produkci krmiv pro hospodářská zvířata a k produkci plodin k následnému zpracování na biopotravinu, biokrmiva a bioosiva. S výjimkou chovu včel je ekologický chov hospodářských zvířat vždy podmíněn hospodařením na půdě. Způsob chovu je založen na pohodě a zdraví zvířat. Kvalita bioproduktů je určována kvalitou celého zemědělského systému a zpracovatelských postupů. Ekologické zemědělství má význam nejen jako produkční systém, ale má důležitou roli v péči o životní prostředí, udržení přírodního rázu krajiny, ochraně zdrojů podzemních vod, ale také zlepšení kvality potravin a zdravotního stavu populace. Ekologické zemědělství je pro mnohé farmáře výbornou alternativou.

Popisek

Kontrolní organizace KEZ o. p. s.

Jak již bylo uvedeno, kontrolní organizace KEZ o. p. s. (dále jen KEZ) byla založena v roce 1999, podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, Svazem producentů a zpracovatelů biopotravin PRO-BIO, FOA – Nadačním fondem pro ekologické zemědělství a Spolkem poradců v ekologickém zemědělství České republiky, o. s. Až do roku 2005 byl KEZ jedinou kontrolní organizací v ČR. Tato doba je spojena se jménem prvního ředitele KEZ Ing. Jana Dvorského, který stál v čele KEZ. V roce 2006 byl správní radou KEZ na základě výběrového řízení jmenován ředitelem Ing. Milan Berka, který v této funkci setrvává dodnes.

Těžiště činnosti KEZ spočívá v nezávislé kontrole a certifikaci producentů, zpracovatelů a obchodníků zařazených v systému ekologického zemědělství. Tyto aktivity provádí na základě pověření MZe ČR u právnických a fyzických osob podnikajících v ekologickém zemědělství. Vedle kontrolní činnosti zaměřené na dodržování příslušných legislativních předpisů je neméně významná také oblast propagace ekologického zemědělství, pořádání školení, seminářů, expertní a konzultační činnost, spravování a ochrana všech registrovaných ochranných známek včetně udělování práva na jejich užívání.

Jako první česká kontrolní organizace akreditovaná Českým institutem pro akreditaci byla KEZ až do roku 2005 také jedinou organizací svého druhu v ČR. V roce 2006 byly na základě výsledků výběrového řízení MZe ČR pověřeny provádět tuto činnost a vydávat osvědčení o původu bioproduktů, biopotravin a ostatního bioproduktu další dvě kontrolní organizace, a to ABCERT GmbH, resp. její organizační složka působící v ČR, a privátní společnost BOKONT CZ, s. r. o., založená bývalým zaměstnancem KEZ. Existence tří kontrolních organizací s celorepublikovou působností znamenala pro KEZ nutné změny, jejichž cílem bylo zachovat si ve vzniklé konkurenci stabilní postavení. Strategickým záměrem společnosti zůstává kvalita poskytovaných služeb s důrazem na odbornost zaměstnanců a spolehlivost a objektivnost ve vztahu ke klientům. O tom, že KEZ je stále respektovanou organizací nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí, svědčí mimo jiné i její zveřejnění v Official Journal of the European Union na seznamu uznávaných evropských kontrolních a certifikačních společností.

Tabulka: Počet ekofarem kontrolovaných KEZ od roku 2006 do roku 2010

Rok	Počet ekofarem celkem	Výměra zemědělské půdy v EZ (v ha)	Podíl zemědělské půdy v EZ z celkového půdního fondu (v %)
2006	768	240 508	5,65
2007	854	252 718	5,94
2008	1054	271 847	6,40
2009	1355	295 151	6,95
2010	1576	318 980	7,53

Jak je z tabulky zřejmé, společnost KEZ si i v této konkurenci počet svých klientů během posledních pěti let nejen udržela, ale jejich řady se postupně navyšovaly až na 1 576 ke konci roku 2010.

Souběžně s nárůstem počtu ekologických zemědělců nenarůstal tak výrazně počet výrobců biopotravin, dovozců či distributorů biopotravin. Souvisí to jak se zájmem spotřebitelů o kvalitní potraviny domácí produkce, tak s životním trendem spočívajícím v příklonu k zdravějšímu životnímu stylu.

Povinné značení bioproduktů

Často se setkáváme s dotazy, zda jsou biopotraviny důvěryhodné. Zemědělci i zpracovatelé, kteří uvádějí na trh biopotraviny, se musí řídit přísnými legislativními předpisy pro ekologické zemědělství. Nejméně jednou za rok je každý ekologický podnikatel kontrolován, zda všechny závazné předpisy dodržuje. Kontrolováno je přitom také skladování bioproduktů. Při zjištění nedostatků pak dochází k postihu, jehož forma je určena mírou jeho závažnosti. Může dojít k odepření certifikátu, k finančnímu postihu, v krajním případě až k vyřazení podnikatele z registru osob podnikajících v ekologickém zemědělství.

Jak spotřebitel pozná, že se jedná o biopotravinu? Při označování má výrobce biopotravin povinnost umístit na obale nebo etiketě bio logo EU, ve stejném zorném poli kód kontrolní organizace, která provedla poslední kontrolu před uvedením na trh. Pod tímto kódem je uvedena země původu suroviny, a to vždy, pokud biosuroviny pochází z členských států EU (uveden text „zemědělská produkce EU“) nebo část biosurovin pochází z EU a část mimo EU (uveden text „zemědělská produkce EU/mimo EU“). V případě, že biosuroviny pochází jen ze třetích zemí – mimo EU a na obale je uvedeno logo EU, musí být rovněž uveden text zemědělská produkce mimo EU. Uvedený výraz „EU“ nebo „mimo EU“ lze nahradit či doplnit názvem země v případě, že v této zemi bylo vyprodukováno minimálně 98 % zemědělských složek, z nichž se produkt skládá. Pokud je biopotravina vyrobena v ČR, musí být na obale nebo etiketě umístěn i český grafický znak („biozebra“). Pouze ekologické logo a systém označování představují mechanismus, který mu dává jistotu, že se skutečně jedná o biopotravinu.

V České republice je několik velmi úspěšných výrobců biopotravin, kteří jsou klienty společnosti KEZ. Patří mezi ně např. *Amylon, a. s., Biopark s. r. o., COUNTRY LIFE s. r. o., Frujo, a. s., Mlékárna Valašské Meziříčí, spol. s r. o., OLMA, a. s., POLABSKÉ MLÉKÁRNY a. s., PRO-BIO, obchodní společnost s r. o., RACIO, spol. s r. o., ÚSOVSKO a. s.* a řada dalších. S cílem zviditelnit kvalitní české biopotraviny se někteří z nich objevují také na velmi prestižním veletrhu Biofach v Norimberku, který se koná každoročně vždy v únoru. Nás

může těšit, že expozice České republiky, která je organizována pod záštitou ministerstva zemědělství, je zastoupena vystavovateli, z nichž většina je kontrolována naší společností.

Další činnosti kontrolní organizace

Vedle hlavního předmětu činnosti, kterým je nezávislá kontrolní činnost a certifikace produktů dle legislativních předpisů pro ekologické zemědělství, poskytuje KEZ celou řadu dalších služeb, na které se nevztahuje legislativa pro ekologické zemědělství. Tyto služby jsou nabízeny na základě vlastních iniciativ, které reagují na poptávku ze strany výrobců a fungují v podobě různých nově vytvářených programů. Pokud bychom měli mluvit konkrétně, jedná se o program s názvem „*KEZ doporučuje pro použití v EZ*“, kterým jsou osvědčovány minerální doplňky a premixy (2001), později také pomocné půdní látky, a program „*Standardy pro certifikaci přírodních a bio kosmetických přípravků*“ (2007), přičemž v ČR má udělenou akreditaci ČIA pro certifikaci této kosmetiky pouze KEZ. O oba tyto programy je zájem, o čemž svědčí každoroční přírůstek nových klientů. Další novinkou je program „*Standardy pro certifikaci veřejných stravovacích zařízení*“. Ačkoli řada tuzemských stravovacích zařízení odebírá biosuroviny, ať již rostlinného či živočišného původu, ze kterých připravuje velmi kvalitní a chutná jídla, do tohoto programu se přihlásil zatím jen jeden subjekt – společnost *Rebio Sun s. r. o.*, dnes již se čtyřmi restauracemi zdravého životního stylu. Zde jsme rovněž ze strany restaurací a hotelů předpokládali větší zájem, neboť v Evropě je v mnoha státech certifikace stravovacích zařízení velmi oblíbená a např. v Německu je certifikováno více než 2 500 restaurací. Zatím posledním programem je „*Certifikace biokrmiv pro zvířata v zájmových chovech*“ určený pro výrobce i distributory biokrmiv pro psy, kočky a některá další doma chovaná zvířata.

Vedle každodenní individuální práce s klienty byl pro nás velkou výzvou grant EUROSTATU, který společnost KEZ získala v říjnu 2006. Jeho cílem bylo zdokonalení metod sběru dat o ekologické produkci, jejich testování a získání nových zdrojů dat v každém kroku produkčně-spotřebitelského řetězce. V rámci projektu statistiky o ekologické produkci byly získány a zpracovány údaje nad rámec běžného sledování za období let 2004 až 2006. Výsledky byly předány na EUROSTAT v září 2007, prezentovány pak v prosinci 2007 v sídle EUROSTATU v Lucemburku. Přínosem této naší aktivity je přijetí některých námi navrhovaných metodik a doporučení ke sběru dat o ekologické produkci, která jsou

Popisek

v současné době již povinně sledována ve všech členských státech EU a každoročně předávána ve formě povinných informací na Evropskou komisi. Jmenovitě se jedná o sjednocení číselníků v členských státech EU dle SKP pro jednotlivé plodiny a druhy hospodářských zvířat. Další šetření jsme prováděli v rámci projektu CERTKOST, jehož garantem byl výzkumný ústav FIBL sídlící ve Švýcarsku. Spolupracujeme také s Ústavem zemědělské ekonomiky a informací, kde provádíme šetření ve vztahu k plnění požadavků nitrátové směrnice u ekologických podnikatelů. Finanční prostředky, které KEZ takto získá, jsou využívány zejména k vybavení a modernizaci společnosti, především v oblasti výpočetní techniky. Finančně byla oceněna i práce zaměstnanců, kteří se nad rámec svých pracovních povinností podílejí na zajištění těchto mimořádných a náročných úkolů.

Naši klienti – producenti bioproduktů – nás nezdarma žádají také o podporu při prodeji svých bioproduktů. Přesto, že se společnost KEZ nemůže zapojovat do obchodní činnosti, bylo naší snahou hledat i pro tuto oblast nějaké řešení. Ve spolupráci s Ing. Tomášem Kreutzerem, ředitelem Potravinářské komory ČR, společnost KEZ iniciovala založení sekce biopotravin při Potravinářské komoře. Motivací byla jak špatná informovanost ekofarmářů o výrobcích biopotravin a jejich poptávce po bioproduktech, tak i nedostatečné znalosti o nabídce českých bioproduktů. Na webových stránkách www.kez.cz byl proto informační servis rozšířen o možnost vyhledávání i těchto údajů. Díky tomu si tak zájemci mohou ověřit či zjistit některé podrobnosti o certifikované produkci našich klientů. Vyhledávání je členěno podle území až do úrovně okresů, podle druhu produktů a také podle činnosti. Na stránkách je možné vyhledat, mimo jiné, též informace o certifikovaných porážkách hospodářských zvířat kontrolovaných KEZ, včetně mapy ČR s vyznačením místa porážky. Není snadné se prosadit na domácím trhu při prodeji skotu, v případě prodeje skotu pocházejícího z ekologického zemědělství je to pak dvojnásobný problém. Existují však některé výjimky, které se zabývají porážkou hospodářských zvířat. Za zmínku stojí např. společnost *Biopark s. r. o.* nebo faremní porážky pana Černožského a pana Uhra. I když určité zlepšení přineslo vybudování vlastních porážek nebo bouráren masa na ekofarmách, ani zde není úspěch vždy jednoznačně zaručen.

Od roku 2006 se společnost KEZ začala aktivně podílet také na propagaci českých biopotravin a na osvětě tohoto způsobu hospodaření. Pravidelně finančně přispívá také na podporu prodeje biopotravin, především bio hovězího masa, kde je problém s jeho odbytem ve vztahu k produkci největší. Propagace a osvěta, včetně možnosti informovat širokou spotřebitelskou veřejnost o principech a výhodách ekologického zemědělství, zůstane i v budoucnu jednou z priorit naší společnosti.

Literatura

Bořivoj Šarapatka, Jiří Urban a kolektiv: *Ekologické zemědělství v praxi*, Šumperk
Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, v platném znění

Narižení Rady (EHS) č. 2092/91 o ekologickém zemědělství a k němu se vztahující označování zemědělských produktů a potravin

Narižení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení narižení (EHS) č. 2092/91

**První
česká akreditovaná
certifikační organizace**

KONTROLA
EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

Od roku 1999 zajišťuje nezávislou kontrolu a certifikaci:

- Podle platných předpisů ČR a EU o ekologickém zemědělství
- Ekologických podnikatelů
- Výrobců biopotravin
- Výrobců ekologických krmiv, osiv a sadby
- Obchodníků s bioprodukty, biopotravinami a ekologickými krmivy
- Ekologických chovatelů včel

Podle certifikačních programů KEZ o.p.s.:

- Výrobců látek vhodných pro použití v ekologickém zemědělství (hnojiva, pomocné půdní látky, minerální a doplnková krmiva)
- Výrobců kosmetických prostředků obsahujících přírodní a bio suroviny
- Provozovatelů veřejných stravovacích zařízení
- Výrobců krmiv pro drobná domácí zvířata, kozešinová zvířata a vodní živočichy

KDE NÁS NAJDETE

Poděbradova 909
537 01 Chrudim

KONTAKT

tel.: 469 625 026
fax: 469 625 027
email: kez@kez.cz

www.kez.cz

- Jsme uznávanou evropskou kontrolní a certifikační organizací zveřejněnou v Official Journal of the European Union a akreditovanou ČIA, o.p.s.
- Pouze na našich webových stránkách vyhledáte seznam certifikovaných produktů našich klientů a svého obchodního partnera

KONTROLA
EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

KONTROLA
EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ